

ANALYSE VICTOR DE POUS

Samen innoveren is complexe zaak

Voor sommigen luidt de heilige graal al jaren innovatie. Uit de overkill aan Amerikaanse managementpublicaties blijkt stevast dat vernieuwen goed is; een panacee voor ieder denkbaar probleem. Wat doe je hier nog? Innoveer! Dat zeggen we in de ICT-sector bijna niet tegen dovemansoren. Maar zowel de ontwikkeling van digitale technologie als het zakendoen verandert. Zo is naast de traditionele levering van een computerprogramma als product, software als dienst sterk in opkomst, ook in de verschijningsvorm cloud computing. Verder zien we dat open-sourcesoftwareconstructies langzaam

rechtskader van zakendoen in het algemeen en innovatie in het bijzonder een essentiële rol in de bedrijfsvoering van ieder ICT-bedrijf behoort te vervullen. Dat creëert namelijk economische waarde, optimaliseert bedrijfsmiddelen en beheert risico's.

Niet te versmaden pay-offs, zou je denken. Toch is de praktijk anders en dat heeft ten minste met twee omstandigheden te maken. Allereerst is innovatie geen formeel-juridisch, maar een economisch en managementbegrip. Dat betekent dat je innovatie in het concrete

Wie samen iets schept, loopt tegen juridische vraagstukken aan

maar zeker een definitieve plaats verwerven naast andere leveringsmodellen. De toekomst is niet 'of', maar 'en'. Meer dan ooit werken ICT-producenten dankzij afspraken en standaarden samen, ongeacht het achterliggende leveringsmodel van de technologie. Gsm is een heuse en gesloten wereldstandaard voor mobiele telefonie geworden, dankzij technische standaarden. Zonder inmenging van politiek of wetgevers. Nieuwe informatietechnieken, zoals virtualisatie, service-oriented architecture en multicoreprocessors, worden toegepast bij de operationele ICT. Met alle gevolgen voor de licentieverlening van computerprogramma's van dien. Innovatie treedt tegenwoordig deels uit de beslotenheid van doorgaans grote ondernemingen met eigen R&D-centra. We zien bottom-upprocessen ontstaan naast de traditionele top-downbenadering. Denk aan open source softwareprojecten en de achterliggende constructies.

De laatste 25 jaar werkt de ICT-sector vaker en nauwer samen. Er ontstaan verticale handelskanalen en ecosystemen rondom een product of product. Samen sterk, waarbij onderlinge waardecreatie centraal staat. Nieuwe vormen van samenwerking leiden steeds vaker tot co-creatie en ook dat noemen we vernieuwing. Web 2.0 is het gevolg van vele many-to-many interacties in de vorm van blogs, wiki's en andere, door gebruikers aangeleverde inhoud. Wie samen iets schept, loopt echter wel tegen juridische vraagstukken aan. Hoe zit het met de intellectuele eigendomsrechten op het resultaat? En waar liggen verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden? Het leidt geen twijfel dat het

Let op!

- Juridische bescherming van een innovatie is uiterst belangrijk, maar het rechtskader kent een versnipperde codificering. De bescherming van vernieuwing is namelijk in allerlei wetten vastgelegd.
- Bovendien is het voorwerp van de rechtsbescherming divers. Onze octrooiwetgeving spreekt van nieuwheid van een vinding en beschermt een idee zelf, terwijl de Auteurswet van de oorspronkelijkheid c.q. originaliteit van een werk uitgaat, waarbij niet het achterliggende idee, maar juist de uitwerking van het idee op juridische bescherming kan rekenen.
- Naast intellectueel eigendom (octrooirecht, chiprecht, auteursrecht, databankrecht) biedt het knowhowrecht uitkomst, bijvoorbeeld als recht op bedrijfsgeheimen.
- Bij cocreatie moeten ondernemers goed opletten, zowel wat intellectuele eigendomsrechten betreft als verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden.

geval moet analyseren. Vergelijk een ICT-oplossing' die bestaat uit producten en diensten en soms ook nog arbeidsrechtelijk als aanneming van werk.

Ten tweede neemt de complexiteit van het rechtsgebied toe omdat innovatierecht uit een breed legislatief spectrum bestaat, met diverse invalshoeken en criteria. Zo spreekt onze octrooiwetgeving van nieuwheid van een vinding en beschermt een idee zelf, terwijl de Auteurswet van de oorspronkelijkheid c.q. originaliteit van een werk uitgaat, waarbij niet het achterliggende idee, maar juist de persoonlijke uitwerking van het idee op rechtsbescherming kan rekenen.

Verder bestaat er een juridische constructie die slaafse nabootsing heet, op grond waarvan na-apers van innovatie, onder voorwaarden, juridisch ter verantwoording kunnen worden geroepen. Ook kennen we regels voor de rechtsbescherming van bedrijfsgeheimen. En natuurlijk kenmerkt het recht zich ondanks globalisering en internationale verdragen nog steeds door grote nationale verschillen. Zo kan in de Verenigde Staten een computerprogramma en zelfs een manier van zakendoen aanspraak maken op octrooiverlening, terwijl dit in Europa niet mogelijk is.

Iedere entrepreneur wil zijn technische en commerciële knowhow beschermen en deze naar eigen idee zo optimaal mogelijk exploiteren. Intellectuele eigendomsrechten hebben echter per definitie het karakter van beschermingsrechten voor de maker van bijvoorbeeld een softwarepakket en dus niet een gebruiksrecht voor de licentienemer. Partijen moeten dus altijd afspraken maken.

Drastische versoepeling regels e-factoreren

Versoepelde regels zijn een uitgelezen kans voor bedrijven om per direct besparingen door te voeren

De vereenvoudiging van e-factoreren is een feit, papier is niet langer heilig. Ondernemers mogen rekeningen versturen als een simpel bericht via internet. De Belastingdienst past de nieuwe werkwijze al vanaf maandag 16 februari 2009 toe. Maar we moeten wel alert blijven, zegt **Friso de Jong**, het aantal spookfacturen kan toenemen.

E-factoreren heeft in Nederland en Europa de afgelopen periode steeds meer aandacht op zich weten te vestigen. Het voorlopige hoogtepunt in Nederland werd bereikt op 12 februari 2009 door de mededeling van de staatssecretaris van Financiën dat versoepelde regels voor e-factoreren vrijwel direct worden toegepast. Waarom deze versoepeling en wat houdt die in? Wat zijn de gevolgen op korte en langere termijn? En hoe verhoudt de versoepeling zich tot Europese ontwikkelingen?

Al in 2001 werd een Europese Richtlijn vastgesteld rondom btw-verplichtingen. In de jaren daarna werd duidelijk dat e-factoreren zich ontwikkelde tot een soort tweekoppig monster. Aan de ene kant was iedereen het erover eens dat e-factoreren allerlei besparingen en andere voordelen kan realiseren. Aan de andere kant leek de regelgeving in Europa en Nederland onvoldoende rechtszekerheid te bieden. Dit had onder meer te maken met de mogelijkheid voor Europese lidstaten

Besluit zou aanjagende werking kunnen hebben op standaardisatie

om ieder een eigen menu aan wettelijke voorwaarden rondom e-factoreren samen te stellen. Verder werd voorgeschreven met welke technische methoden e-factoreren moest worden toegepast. En alsof dat nog niet genoeg was, hebben we in Nederland ook nog te maken met fiscale wetgeving die zich niet op de technische methoden richt, maar juist op de achterliggende principes, zoals controleerbaarheid en 'comply or explain'. Hierdoor hebben we in Nederland – tot voor kort – nooit echt een goed gevoel van rechtszekerheid bij e-factoreren gehad. Voeg daarbij de behoefte aan standaarden om de perceptie van complexiteit weg te werken en de relatieve onbekendheid van het onderwerp, dan is de donkere kant van een glimmende medaille een feit.

Eind januari 2009 is de Europese Commissie met een voorstel gekomen om de regels rondom factoreren en e-factoreren te versimpelen, te moderniseren en te harmoniseren. Het voorstel loopt synchroon met de aanbevelingen die PricewaterhouseCoopers op verzoek van de Europese Commissie heeft opgesteld op basis van een evaluatie. Ook het tussentijdse advies van de Europese Expertgroep E-factoreren bevat vergelijkbare elementen.

De belangrijkste wijzigingen bij e-factoreren zijn:

- Er is geen voorafgaande toestemming nodig om een elektronische factuur te kunnen verzenden.
- Een elektronische factuur wordt aan een papieren factuur gelijkgesteld als het gaat om de voorwaarden waaraan moet worden voldaan.
- De technische middelen waarmee de controleerbaarheid van elektronische facturen kan worden gewaarborgd, zijn verwijderd.
- In plaats daarvan komt het beginsel dat de waarborgen ook kunnen worden gerealiseerd door de factuur te beoordelen in het licht van andere bronnen, zoals de verkoopadministratie, de inkoopadministratie en betaalrekeningen.

- De bewaartermijn voor facturen wordt gelijkgetrokken naar zes jaar.
- De wetgeving voor e-factoreren wordt gelijk in alle Europese lidstaten. De geldigheid die bijvoorbeeld in Nederland wordt gecreëerd bij een elektronische factuur is in principe ook van toepassing in de lidstaat waar de factuur naartoe wordt gezonden.

Met het besluit van de staatssecretaris van Financiën om de regels voor e-factoreren te versoepelen, lijkt Nederland voor te sorteren op wat uiteindelijk op Europees niveau tot stand komt, door te stellen dat papier niet langer heilig is. Ondernemers mogen rekeningen aan elkaar ook gewoon versturen als een simpel bericht via internet, zoals per e-mail, zonder allerlei regeltjes en voorschriften.

Tot voor kort moesten bedrijven kunnen aantonen dat de bonnen aan allerlei echtheidskenmerken voldoen, zoals authenticiteit en integriteit. In het nieuwe besluit is 'vorm- en middelvrij' e-factoreren het uitgangspunt geworden. De Belastingdienst past al vanaf maandag 16 februari 2009 deze nieuwe werkwijze toe, vooruitlopend op een wetswijziging. Het doel is om het gevoel van rechtszekerheid rondom e-factoreren weg te nemen. Het besluit doet dit door e-facturen die op de meest laagdrempelige manier worden verzonden – per e-mail – als rechtsgeldig aan te merken. Daardoor geldt vrijwel automatisch dat geavanceerdere en veiligere vormen van e-facturen dan per e-mail ook rechtsgeldig zijn. De rechtszekerheid die hierdoor gecreëerd wordt, ontnemt vrijwel elke reden om e-factoreren niet meteen toe te gaan passen. En zo opent zich een uitgelezen mogelijkheid voor het bedrijfsleven, en het mkb in het bijzonder, om per direct te kunnen besparen en zich weer een beetje meer te weren tegen economisch zwaar weer. Kortom, de vereenvoudiging van e-factoreren is een feit. Het is een geweldig gebaar dat allerlei mogelijkheden biedt voor het bedrijfsleven in Nederland en voor de aanbidders op het gebied van e-factoreren. We zullen de komende jaren aan de ene kant een

Het doel is het gevoel van rechtsonzekerheid weg te nemen

verschuiving zien in aandachtspunten rondom e-factoreren, zoals factuurautomatisering, spookfacturen en bewijspositie in het handelsverkeer. Daarnaast leidt dit besluit tot versnelde innovatie en standaardisatie rondom e-factoreren, allemaal gestuurd door de praktijk. En zodra de Europese harmonisatie een feit is, dan geldt dit voor heel Europa. Dan wordt e-factoreren een glimmende medaille waarvan we al snel zullen zijn vergeten hoe we deze ook al weer hadden veroverd.

Friso de Jong is directeur van Factuurwijzer (jong@factuurwijzer.nl).

Voor reacties en nieuwe bijdragen van deskundigen: Henk Ester (h.ester@sdu.nl, (070) 378 03 97).

Aanjagers

Sinds een jaar of vijf hebben de volgende ontwikkelingen ervoor gezorgd dat e-factoreren in de lift zit. Een paar voorbeelden:

- De Lissabon Agenda uit 2000, waarbij de Europese Unie in 2010 moet behoren tot de meest competitieve omgeving in de wereld. E-factoreren wordt beschouwd als een middel om de doelstelling te halen.
- De Single Euro Payments Area, waarbij e-factoreren wordt gezien als een instrument om het tot een succes te maken.

■ De Europese Small Business Act van 25 juni 2008, waarbij het mkb centraal staat en de versimpeling van factureren wordt behandeld.

- Het Europese Actieprogramma voor Administratieve Lastenverlichting van januari 2007, waarbij e-factoreren werd gezien als een middel om grote hoeveelheden lastenverlichting door te voeren.
- De kredietcrisis, die ook een aanjager blijkt te zijn om versneld lastenverlichtende innovaties toe te passen: e-factoreren.

Knelpunten

E-factoreren lijkt een succes te worden. Dat neemt niet weg dat er toch nog wel wat aandachtspunten zijn die om extra aandacht vragen.

Spookfacturen

Om maar met de deur in huis te vallen: de kans bestaat dat het aantal spookfacturen toeneemt. Tot nu toe was het soms bijna ongebruikelijk om facturen per e-mail te ontvangen. En als dat al gebeurde, dan was dat van een leverancier waarmee vaak een expliciete afspraak was gemaakt. De versoepeling wordt in het nieuws zo uitgelegd dat facturen ongevraagd per e-mail mogen worden toegezonden. Hoe voorkomen we dat KvK-spookfacturen die per e-mail worden verzonden niet per abuis – massaal – worden ingeboekt en betaald?

Standaardisatie

Het besluit roept ook vragen op over standaardisatie. De vraag is of door dit besluit de behoefte aan standaarden blijft bestaan. Vreemd genoeg zou het besluit wel eens een aanjagende werking kunnen hebben op standaardisatie. Want, als men gewend is geraakt aan het ontvangen van elektronische facturen, dan zal al snel de behoefte ontstaan om deze elektronische inkoopfacturen direct te kunnen verwerken in het boekhoudpakket. Daarvoor is het prettig om te kunnen beschikken over standaarden. In het kort: het besluit zou wel eens steun uit onverwachte hoek – de behoefte vanuit de praktijk – kunnen betekenen voor de standaardisatie van e-factoreren.

Buitenland

Dat kan worden volstaan met het versturen van een simpel elektronisch bericht zonder verdere technische waarborgen, geldt voorlopig alleen nog maar in Nederland. Dus voor het versturen van elektronische facturen naar het buitenland gelden nog steeds strengere tot zeer strenge voorwaarden (zoals in Duitsland en Spanje). Het besluit verandert hier niets aan.

Bovendien is het afwachten hoe snel de Europese versoepeling een feit is. Niet alleen moet eerst nog de nieuwe richtlijn van kracht worden; de richtlijn moet vervolgens ook nog in de wetten van de diverse lidstaten worden geïmplementeerd. En dan mag

Nederland wel vaak het braafste jongetje van de Europese klas zijn, zuidelijker in Europa zijn ze een stuk minder braaf.

Geven en krijgen

Bij e-factoreren is het een kwestie van geven en krijgen. Als je een elektronische factuur goed aan de ontvanger geeft, dan kan deze een hoop kosten besparen. Dit komt voort uit het feit dat het verwerken van een factuur gemiddeld vier keer meer kost dan het verzenden ervan, ongeacht of het een papieren of elektronische factuur is. Dus als de ontvanger de besparing ervaart van het direct kunnen inboeken, dan zullen zijn leveranciers daar garen bij spinnen. Het besluit om de regels te versoepelen zal in hoog tempo de behoefte creëren aan geavanceerdere manieren van e-factoreren om de ontvanger te kunnen bedienen. Aanvullend daarop zal het belang van geautomatiseerde factuurverwerking bij e-factoreren de komende jaren snel groeien.

Handelsrecht is geen fiscaal recht

De factuur is een van de belangrijkste documenten in het – internationale – economische handelsverkeer; in fiscaal opzicht en in handelsrechtelijk opzicht. Hoewel het besluit van de staatssecretaris een enorme versoepeling van de fiscale bewijslast met zich meebrengt, is dat niet automatisch het geval als het gaat om 'handelsrechtelijke' bewijslast. Dat staat in een andere wet en die wordt voorlopig niet veranderd. Zelfs de pragmatische Nederlandse rechters kunnen niet om die wet heen. Vanuit het oogpunt van bewijslast in een handelsconflict zou het zomaar handig kunnen zijn om een simpel elektronisch bericht toch te voorzien van technische waarborgen.

Imago

Aansluitend op de bewijslast in het handelsverkeer moet nog worden opgemerkt dat het toevoegen van waarborgen door technische middelen een positief effect heeft op het imago van een organisatie. Ga maar na: een simpel e-mailbericht zonder digitale handtekening, of een e-mailbericht met daarin een pdf-document dat digitaal is ondertekend door de desbetreffende organisatie.